

ELSEVIER

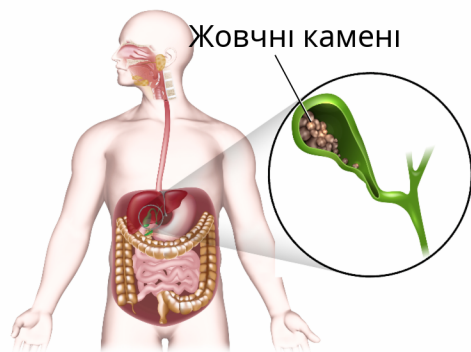
Холелітіаз

Вступ

Холелітіаз — це захворювання, при якому у жовчному міхурі утворюються жовчні камені. Жовчний міхур — це орган, який зберігає жовч. Жовч — це рідина, яка допомагає перетравлювати жири. Жовчні камені починаються у вигляді невеликих кристалів і можуть повільно переростати у камені. Вони можуть не викликати симптомів, поки не блокують протоку жовчного міхура або кістозну протоку, коли жовчний міхур звужується (*стискається*) після вживання їжі. Це може викликати біль і відоме як напад жовчного міхура або жовчовивідні кольки.

Існує два основні типи жовчних каменів:

- Холестеринові камені. Це найпоширеніший тип жовчного каменю. Ці камені складаються із затверділого холестерину і зазвичай мають жовто-зелений колір. Холестерин — це жироподібна речовина, яка виробляється в печінці.
- Пігментні камені. Вони мають темний колір і складаються з червоно-жовтої речовини, яка називається білірубіном, що утворюється, коли гемоглобін з еритроцитів розпадається.

Які причини?

Цей стан може бути викликаний дисбалансом у різних частинах, які виробляють жовч. Це може статися, якщо у жовчі:

- Занадто багато білірубіну. Це може статися при певних захворюваннях крові, таких як серпоподібноклітинна анемія.
- Занадто багато холестерину.
- Не міститься достатньої кількості жовчних солей. Ці солі допомагають організму поглинати та перетравлювати жири.

У деяких випадках цей стан також може бути викликаний неповним або недостатньо частим спорожненням жовчного міхура. Це часто трапляється під час вагітності.

Що підвищує ризик?

Такі фактори можуть підвищити ймовірність розвитку цього захворювання:

- Жіноча стать.
- Багатоплідна вагітність. Медичні працівники іноді рекомендують видалити уражені жовчні міхури перед майбутніми вагітностями.
- Дотримання дієти, яка багата смаженою їжею, жиром і рафінованими вуглеводами, такими як білий хліб і білий рис.
- Ожиріння.
- Вік більше 40 років.
- Застосування лікарських препаратів, що містять жіночі гормони (*естроген*) протягом тривалого часу.
- Швидке зменшення ваги.
- Сімейний анамнез жовчних каменів.
- Наявність певних медичних проблем, таких як:
  - Цукровий діабет.
  - Муковісцидоз.
  - Хвороба Крона.
  - Цироз або інше довготривале (*хронічне*) захворювання печінки.
  - Певні захворювання крові, такі як серпоподібноклітинна анемія або лейкоз.

Які ознаки або симптоми?

У багатьох випадках жовчні камені не викликають жодних симптомів. Якщо у Вас є жовчні камені, але немає симптомів, у Вас безсимптомні жовчні камені. Якщо жовчний камінь блокує Вашу жовчну протоку, це може спричинити напад жовчного міхура. Основним симптомом нападу жовчного міхура є раптовий біль у верхній правій частині живота. Біль:

- Зазвичай з'являється вночі або після прийому їжі.
- Може тривати одну годину або більше.
- Може поширюватися на Ваше праве плече, спину або грудну клітку.
- Може відчуватися як розлад травлення. Це відчуття дискомфорту, печіння або переповнення живота.

Якщо жовчовивідна протока заблокована протягом більше кількох годин, це може викликати інфекцію або запалення Вашого жовчного міхура (*холецистит*), печінки або підшлункової залози. Це може призвести до:

- Нудоти або блювання.
- Здуття живота.
- Болю у животі, що триває протягом 5 годин або довше.
- Болючості у верхній частині Вашого живота, часто у верхній правій частині живота та під Вашою грудною кліткою.
- Гарячки або ознобу.
- Пожовтіння шкіри або білих частин Ваших очей (*жовтяниця*). Зазвичай це трапляється, коли камінь заважає жовчі проходити через загальну жовчну протоку.
- Сеча темного кольору або випорожнення світлого кольору.

Як це діагностується?

Це захворювання може бути діагностовано на основі:

- Фізикального обстеження.
- Вашої історії хвороби.
- Ультразвуку.
- КТ.
- МРТ.

Ви також можете пройти інші аналізи, у тому числі:

- Аналізи крові для перевірки на ознаки інфекції або запалення.
- Холесцинтиграфію або сканування HIDA. Це сканування Вашого жовчного міхура та жовчних протоків (*жовчовивідна система*) з використанням нешкідливого радіоактивного матеріалу та спеціальних камер, які можуть бачити радіоактивний матеріал.
- Ендоскопічну ретроградну холангіопанкреатограму. Це передбачає введення маленької трубки з камерою на кінці (*ендоскоп*) через Ваш рот для огляду жовчних протоків і перевірки на предмет блокування.

Як це лікується?

Лікування цього стану залежить від тяжкості захворювання. Безсимптомні жовчні камені не потребують лікування. Лікування може знадобитися, якщо закупорка викликає напад жовчного міхура або інші симптоми. Лікування може включати:

- Лікування вдома, якщо симптоми не тяжкі.
  - Під час простого нападу жовчного міхура не вживайте їжу та напої протягом 12-24 годин (за винятком води та прозорих рідин). Це допомагає «охолодити» Ваш жовчний міхур. Через 1 або 2 дні Ви можете почати їсти прості продукти або продукти без домішок, такі як бульйон та сухарики.
  - Вам також можуть знадобитися лікарські препарати для лікування болю, нудоти або них обох.
  - Якщо у Вас холецистит і інфекція, Вам потрібні антибіотики.
- Госпіталізація, якщо це необхідно для контролю болю або холециститу з тяжкою інфекцією.
- Холецистектомія або хірургічна операція з видалення Вашого жовчного міхура. Це найпоширеніше лікування, якщо всі інші методи лікування не були ефективними.
- Лікарські препарати для розщеплення жовчних каменів. Вони найбільш ефективні при лікуванні невеликих жовчних каменів. Лікарські препарати можуть застосовуватися протягом періоду до 6-12 місяців.
- Ендоскопічна ретроградна холангіопанкреатограма. Невеликий кошик можна прикріпити до ендоскопа та використовувати для захоплення та видалення жовчних каменів, в основному тих, які знаходяться у загальній жовчній протоці.

Дотримуйтеся цих інструкцій вдома:

Лікарські препарати

- Приймайте безрецептурні та рецептурні препарати лише відповідно до вказівок Вашого лікаря.

- Якщо Вам призначили антибіотик, приймайте його відповідно до вказівок Вашого лікаря. **Не** припиняйте прийом антибіотика, навіть якщо Вам стане краще.
- Запитайте у Вашого лікаря, чи при прийомі призначених лікарських препаратів Вам необхідно уникати керування автомобілем або використання механізмів.

Їжа та напої

- Пийте достатньо рідини, щоб Ваша сеча залишалася блідо-жовтою. Це важливо під час нападу жовчної кольки. Перевага надається воді та прозорим рідинам.
- Дотримуйтеся здорового харчування. Це включає:
  - Зниження споживання жирної їжі, такої як смажені продукти та продукти з високим вмістом холестерину.
  - Зниження кількості рафінованих вуглеводів, таких як білий хліб і білий рис.
  - Споживання більшої кількості клітковини. Спроба споживати такі продукти, як мигдаль, фрукти та боби.

Вживання алкоголю

- Якщо Ви вживаєте алкоголь:
  - Обмежте кількість, яку Ви вживаєте:
    - 0–1 порцій напоїв на день для невагітних жінок.
    - 0–2 порцій напоїв на день для чоловіків.
  - Зверніть увагу на те, скільки алкоголю міститься у Вашому напої.

Загальні інструкції

- **Не** використовуйте продукти, що містять нікотин або тютюн, такі як сигарети, електронні сигарети та жувальний тютюн. Якщо Вам потрібна допомога, щоб кинути палити, зверніться до свого лікаря.
- Підтримуйте здорову вагу.
- Приходьте на всі візити подальшого спостереження відповідно до вказівок Вашого лікаря. Вони можуть включати консультації з хірургом або фахівцем. Це важливо.

Зверніться до лікаря, якщо:

- Ви вважаєте, що у Вас стався напад жовчної кольки.
- Вам поставили діагноз «безсимптомні жовчні камені», і у Вас з'явився біль у животі або розлад травлення.
- Напади трапляються у Вас все частіше.
- У Вас сеча темного кольору або випорожнення світлого кольору.

Негайно зверніться по допомогу, якщо:

- Ви відчуваєте біль під час нападу жовчної кольки, який триває понад 2 години.
- Ви відчуваєте біль у Вашому животі, що триває більше 5 годин або погіршується.
- У Вас гарячка або озноб.
- У Вас нудота та блювання, які не зникають.
- У Вас розвивається жовтяниця.

Підсумок

- Холелітіаз — це захворювання, при якому у жовчному міхурі утворюються жовчні камені.
- Цей стан може бути викликаний дисбалансом у різних частинах, які виробляють жовч. Це може статися, якщо у Вашій жовчі занадто багато білірубину або холестерину або недостатньо жовчних солей.
- Лікування жовчних каменів залежить від тяжкості захворювання. Безсимптомні жовчні камені не потребують лікування.
- Якщо жовчний камінь викликає напад жовчної кольки або інші симптоми, лікування зазвичай передбачає відмову від їжі та напоїв. Лікування також може включати знеболювальні препарати та антибіотики, а іноді й перебування у лікарні.
- Хірургічне втручання для видалення жовчного міхура є поширеним явищем, якщо всі інші види лікування не спрацювали.